

Memduh Şevket Esendal

(1883 - 1952)

I

OĞLU SUAT ŞEVKET'E

Istanbul, Pangaltı, Elmadağ 31

12 Temmuz 1928, Tahran

Benim oğlum,

Latin harfleri ile Türkçe yazmak meselesi bu son günlerde çok ileri gitti. Millet Meclisi Latin adetlerini kabul etti. Latin harflerini kabul için de Ankara'da bir komisyon teşkil olundu. Görünüyor ki yakın zamanda Arap harfleri de terk olunacaktır. Bu sebeple yazı ile az çok işi olanların, bu mesele ile meşgul olmaları zamanı gelmiştir.

Ben şimdiye kadar Boş kaldıkça Latin harfleri ile karalamalar yazdım, lâkin ciddî, devamlı bir şey yazmayı hiç tecrübe etmedim. Bugün, ilk defa bu mektubu yazıyorum. Bakalım yazabilecek miyim ve yazdıklarımı sen okuyabilecek misin. Ve hassatan okuyabilecek misin çünkü bunu yazmak, her halde okumaktan kolaydır.

Ben buraya yazdıklarımı ancak heceleyerek okuyorum.

Şurası şüphesizdir ki gençler ve çocuklar için âtide bu yazının çok iyilikleri olacaktır. Lâkin bugün tatbikinin gayet müşkül olduğunu da hatırdan çıkarmamalıdır. Latin harflerini bilen her adam bu yazıyı yazıp okuyabilir farz olunur. Lâkin bu doğru değildir. Biz Latin harflerini biliyoruz ama bu harfler ile Türkçe kelimelerin aldıkları şekilleri bilmiyoruz. Bu şekiller bilinmedikçe insan kelimeleri okumak için harfleri okumak mecburiyetinde kalıyor ki ona da "hecelemek" derler.

Burada bir mesele çıkıyor: Acaba bir adam heceden okumak devrine ne kadar zamanda geçebilir?

Bu elbette çalışmağa ve istidada bağlıdır. Ben kendim için, çalışmak şartı ile bir seneyi kâfi görüyorum. Eğer bir sene, her gün üç saat bu yazıyı okur isem, bir sene sonra, bugün Arap harflerini okuduğum gibi bu Latin harflerini de okurum sanıyorum.

Eğer komisyon ukalalık edip Latin harflerini çok değiştirecek olursa o zaman elbette müşkilat artar. Ancak bugün Fransızların kullandıkları şekilleri, değiştirmeden kabul etmek de doğru olmaz. Mesela: (tch) yerine (c)

Istamboul , Pangalti

Elma dag 31 - Suat Çerçete

12 , Temmuz , 1928 - Tahran

Benim oğlun , Latin harfleri ile Türkçe yazmak meselesi bu son günlerde çok ileri gitti. Millet meclisi Latin adetlerini kabul etti. Latin harflerini kabul itekun de Angorada bir Komisyon teşkil olundu. gerisini yörge yakın zamanda Arap harflerinde terq oluna dıktır bu sebeble , yazı ile , az çok ichi olanların bu mesele ile meşgul olmaları zımni gelmektedir.

Memduh Şevket Esendal'ın el yazısıyla yazdığı bu mektubun başlangıcı:
Esendal, Latin harflerinin kabulü günlerinde Fransız yazımıyla yazmış
bu mektubunu.

kabul edilse pek âlâ olur. Bunun gibi (Dj) yerine (j) kullanmakta hiç bir beis yoktur zannedirim. (Ch) yerine de (x) kullanılmalı.

Bir kâğıt için seninle bir
de gelip seni görmek benim
can oğludur.
m. S. Esendal

Esendal'ın el yazısı ve imzası

Ben mektubu buraya kadar kolaylıkla yazdım, Allah okuyanlara yardım etsin. Şimdi biraz da kendi halimden bahsetmek istiyorum:

Evvelâ hemen bir ay var ki sizden mektup alamıyorum. Buna sebep nedir bilmiyorum ve merak ediyorum. Sonra imtihanlar nasıl geçti, onu öğrenmek istiyorum. Daha sonra nasıl vakit geçiriyorsunuz ondan havadis bekliyorum.

Mektupsuz kalmak güç oluyor. Bu hafta postasından gene bana hiç bir şey çıkmadı. Eski mektupları okuyorum, onlar da bana göre çok muhtasar. Ben uzun mektup yazarım ve uzun mektup okumaktan da hoşlanırım.

Ben, Tevfik bey gittikten sonra burada nisbeten rahat kaldım. Zaten yaz, herkes bir tarafta gezmekte. Tahran'ın sıcakları da adamları sanki uyuşturuyor. İki günde bir dışıye gidiyorum. Şimdiye kadar üç dışı iki kur söktürdüm. Daha yerine yeni bir şey takılmadı. Yemekleri geveliyorum. İlk

İzindim bir haber çıkarsa
onu da Emine kadınına mek-
tubuna eklerim, belki bura-
dan çıkacağıın günü bile
belli ederim. Eğer olmazsa
gelecek hafta mektubumda bir
haber yapabilmeliğimi gerektir.
Güleceğim, Gözlerimden
öperim, Sağlık haberini isterim.
Annemimi istediği şeyleri
getireceğim. Esendal

Esendal'ın el yazısı ve imzası

defa damak taktırıyorum, buna alışmak çok güç olduğunda şüphe yok ise de başka çare de yok.

Bize bu dişler çok pahalıya mal olacak, hele kullanmaz isem sen bak sefaya!

Diş faslı tamam olduktan sonra ekseriya evde oturup kitap okuyorum yahut Halil Efendi ile otomobil tamir ediyoruz. Otomobil henüz iş görüyor ise de artık kötüledi, yeni sistem arabaların yanında pek biçare kalıyor. Fena çektiği günler oluyor. Daha makinasını hiç açmadık, supap ayarları tez tez bozuluyor. Burada otomobiller öyle zannedirim ki İstanbul'dan ucuzdur. Burada son sistem, yedi silindir bir (Naş) yahut (Buik) otomobilini iki bin tümene yani dört bin liraya almak mümkündür. İstanbul'da böyle bir makinayı beş bin liradan aşağı almak mümkün değildir sanırım.

Bizim araba şimdi üç senedir çalışıyor. Gayet iyi bakıldığı için bu hizmeti çok görülmez. Lâkin fena çalıştı demek de doğru değildir. İhtiyarlamak kabahat olmaz.

Şurası şüphesizdir ki Amerikan seri arabaları hiç fena arabalar değildir. Hele yeni gelen (Naş), (Doç) arabaları nefis şeylerdir. Bu yeni arabalara nisbetle bizim arabanın en fena ciheti yaylarıdır. Bu yaylar pek düz yollar için yapılmış, çok atıyor. Ne ise o da ihtiyarladı ya!

Herkes izin aldı tatil yapmağa geldi, ben burada kaldım, buna kızıyorum. Eğer bir fırsat bulabilir isem ben de hiç olmazsa İsfahan'a kadar gitmek istiyorum. Bakalım ne olur.

Benim oğlum, bunu yazmak kolay okumak güçtür. Onun için kısa keşiyorum. Geçen hafta kadınıma yolladım, bu hafta sana. Gelecek haftaya gene kadınıma ve Emine kadına ve Ahmet herife yazarız. Lâkin Ahmet nice zaman var ki bana mektup yazmadı.

Gözlerinden öperim oğlum, sen beni mektupsuz bırakma.

Memduh Şevket

Evi değiştirir iseniz adresi bana telgraf ile yazınız ki, mektuplarım öteki eve gidip durmasın.

II

OĞLU AHMET Ş. ESENDAL'A

Kâbil, 6 Nisan 1934

Oğlusu,

Bu hafta sana mektup yazmak sırası iken, kaptana geçen hafta yazmadığım bazı yüksek ve ağır ilim lakırdılarını yazmak için senin sıranı alıp ona yazacağımı geçen hafta arz ve beyan etmiş isem de, gece İran elçiliğinde

saat bire kadar kokup oturduktan sonra sabah oturup felsefi ve hikemî lakırdılar yumurtlayıp, kabil olduğu kadar hezeyan olmayan bir kaç lakırdı yazmak epeyce çetin olacağına göre, sana hafta mektubunu yazmağa başladım.

Üç dört senedir burada Fransız elçiliği eden efendi bu günlerde memleketine gidiyor. Bir daha da gelmeyecek imiş. Bu münasebetle İngiliz elçisi onun adına bir akşam yemeği vardı. Arkasından Rus elçisi de bir akşam yemeği dayandı. Daha arkadan İran elçisi de bir akşam yemeği verdi. Bu yemeklere misyon şefleri ile, dans eden sefaret kâtiplerini çağırıyorlar. Hiç bir memlekette Kâbil'de olduğu kadar frak giyilmez. Giyiniş gidiyoruz. Vakası olmayan, hayatı uyku içinde geçen bu memlekette, biri birini haftada üç kere gören diplomatların aralarında ne konuşacakları olabilir! Hiç olmazsa biri ile teklifsiz olsalar. Dünyanın hiç bir yerinde olmayan enine boyuna, dört köşe bir teşrifat. Yemek odasına giderken kim önden geçecek? Bir mesele! Bir ziyafette, bir çayda, duayyen olan Rus elçisi kalkıp gitmedikçe kimse gidemez imiş! Bu âdeti de ilk defa burada görüyorum.

Konuşmalar, lakırdılar o kadar ıkınarak, o kadar zoraki ki insanın lakırdıdan sonra oturup ağlayacağı geliyor. Dün gece yemekte ben susuyordum imişim. Rus elçisinin karşısında oturan karısı: –Ne düşünüyorsunuz? diye sordu. –Madam, yarın yağmur yağarsa öbür gün de yağar mı diye düşünüyorum, dedim. Kadın bu derin düşünceme, bu haklı düşünceme hayran kaldı!

Yemek hiç olmazsa eyi olursa bir nimettir. Ya olmazsa? Dün gece zerzevat unundan yapılmış bir çorba vardı. Sanki çorbanın içine biraz kum dökülmüş gibi, onun da suyuna karışmamış, dibine çökmüş, tadı, tuzu da hak getire. Arkasından kutu sardalyasından üç balık, yanında biraz da mayonez gibi bir şey. Mide bozma ilâcı! Daha arkadan mayonezli tavuk, üstüne de zelaîin dökülmüş. Tavuk eyi pişmemiş. Pişmiş olsa da bir şey değil ya! Arkasından yumurta akının köpüğünden yapılmış bir tatlı, arkasından da yemiş. Şurasını arz edeyim ki buralarda kayısı ve üzüm gibi bazı yaz meyvelerinden ağız tadı ile yenilecek yemiş bulacağını zannedenler aldanırlar.

Yemekten sonra kahveler içilir, o da tamam olunca gramofonu açar dansa başlarlar. Kime sorsan danstan hoşlanmadığını söyler gibidir ama doğru değildir. Belli bir şey ki kadın erkek birbirine fazlaca sokulup sürtünmekten kadını erkeği bir zevk bulurlar. Bu gizli zevk ne dereceye kadar hoş bir şeydir bilmem. Ama hoşlanır ve sürtünürler.

Bu toplantıların bütün lütfu bu cinsî iştahın gıcıklanmasından ibaret kalır. Dans etmeyenler ne yapar? Faide hanım İran doktoru, Rus kâtibi ile tavla oynar. Ben zavallı öteki beriki kadınlara sokulur sümsüklerim. Kadınlar arasında: – Niçin dans etmiyorsunuz? diye soranlar olur. – İhtiyarladım Madam! diye cevap veririm. Artık ne anlarsan anla! Kadın bana dese

ki: – Eyi, güzel ama sümsükleniyorsun! Ne cevap veririm. Derim ki: – O da eski alışkanlık Madam, kusura bakmayınız, sizi rahatsız edecek değilim, derim.

Boş oturmaktan adamın suratı uzar, kalkar eve gelirsiniz. İnsan yatmak da istemez. Oturup çalışsan olmaz. Boş geçen beş altı saatın mahmurluğu ertesi güne kadar bile sürer. İşte bu kadar.

Hepinizin gözlerinizden öperim. Oğlusu mektup yaz. Fatma ağaçları yetiştirsın sonrası kolay, öyle söyle.

M. Şevket

III

OĞLU AHMET Ş. ESENDAL'A

Kâbil, 12. VII. 1934

Oğulcuğum,

Dün gelen postadan senin, Emine Gadunun, Çelen'in mektuplarınızı ve fotoğrafları aldım.

Kaptanın mektebini yüz aklığı ile bitirdiğine nasıl ölçüsüz, tartısız sevindim ise senin ondan on bire ikmalsiz geçmene de öyle ölçüsüz ve tartısız sevindim. Bunlar benim bahtiyarlığımın iki basamağıdır. Senin de yüz aklığı ile okumanı bitirip yaşamağa, çalışmağa başladığını yakında görüp sevineceğim. Ben bahtımın genişliğine inanırım. Benim her istediğim ergeç olur.

Çok genç yaşta iken yaşamamanın ne olduğunu sezdim. Ölçüden dışarı düşünüp, isteyip de sonra kırgınlığa uğramadım.

Yaşayış bence ne çok iyidir, ne de çok kötü. Ben yer yüzünde bulunmaktan, otlara, sulara, ağaçlara, adamlara bakmaktan hoşlanırım. Kargaların uçtuklarını, bulutların geçtiklerini görmek, adamların budalalıklarını işitmekten içimde bir ferahlık bir açıklık duyarım. Kendi budalalıklarımı, zavallılıklarımı bile severim. Bence günün birinde ölmek hiç doğru bir iş değildir. Güzel güzel yaşayıp dururken kocalıp ölmenin ne tadı var! Ancak, bu böyle olmakla beraber, günün birinde ölmek sırası gelince ondan da çok çekinmem. Çünkü bu kargalar gelecek sene de, yüz yıl sonra da gene böyle uçarlar. İnsanlar da gene bu budalalıkları eder dururlar!

Bu yeryüzünden ayrılışta beni iki şey biraz sıkır: Biri sevdiklerden ayrılmak, ikincisi de bir ikinci varlıkta "ben" olarak bir daha bulunmamak.

Su gibi, elektrik gibi, yahut bunların hepsi içinde değişen, birinden diğerine geçen uykuda bir ruh olmak istemem. Yaratıcı kuvvet insan üzerinde kendi kendini bilen ve gören bir kılığa girmiştir. İnsan ölünce nereye gider?

Bugünkü görünüşe bakarsan, doğmadan ileri nerede ise oraya gider. Bu hiç oluştan sıkılırım.

Ancak sözü nereden buraya getirdim? Bunları yazmak istemiyordum.

Kaptanın ve senin imtihanlarınla bu yıl, bu yalnızlık bana hoş geçti. Bakalım Emine Gadun imtihanı nasıl geçirecek. Ben bu kadın efendinin yazıcı olduğunu çok isterim. Biraz tembelcedir. Onun yazıcılığa dokunmaz şiir tarafı azdır gibi görünür, o da eyidir. Yalnız daha yazacak sözleri kıt gibi görünüyor. Karı bana bir şeyler yazmak istiyor ama ne yazacağını bilmiyor. Bunun için yazıcı olabilecek mi ve olursa ne ölçüde yazıcı olacak onu kestiremiyorum.

Bu karının yazıcı olmasını bahtiyar olması için isterim. Bugünkü yaşta kadınların bahtiyâr olmaları çok güç ve seyrek. Erkek, kocası olsun, sevgilisi olsun kadını pek az avutabilir. Evlâtlar bir zaman sonra yuvadan uçar, sevgilerini başka bir yuvaya verirler. Gençlik gider yerine kocalık gelir. Gelsin düzgün, alılık, saç boyası, dudak boyası!

Böyle bir gün geldikte yazılmış üç beş yüksek eseri okumakla, kafası dolmakla kadın kendini saydırır. Eğer orijinal yazılar yazabilir ise erkeklere tepeden bakar. Yazı, herkes için dar günlerde bir genişliktir.

Benim bu sözlerimi daha Emine kadının anlayacak günleri gelmedi! Hele biraz daha geçsin bakalım. Gene o zaman söyleriz. Şimdiki halde ufak tefek şeyler tercüme etse iyi olur.

Sen Tolstoy'u okuduğunu yazıyorsun. Tolstoy o büyük adamlardan biridir ki onu hayatın daha bir kaç devrinde yeniden okuyacaksın ve her okuduğunda ondan yeni şeyler öğreneceksin. O yalnız bir neslin okuyup geçtiği yazıcılardan değildir. Onun vardığı mertebeye Arap-İslâm dilinde "Âlimlere rahmet olmak" mertebesi derler ki oraya yeryüzünde sayılı adamlar çıkabilmişlerdir.

Tolstoy, menfi dinler zümresinden Hristiyanlık felsefesine benzer bir felsefesi olan bir din sahibidir (Burada söylemek istediğim hristiyanlık, İsa'nın getirmek istediği eski Hristiyanlıktır ki Suriye'de Roma yumruğu altındaki Yahudi'ler arasında doğmuş ve Roma'da esirler arasında genişlemiş; sonra Roma zenginleri arasında yayılınca, Roma'da yerleşmiş olan hukuk sistemine girerek müsbet dinlerden olmuştur).

Menfi dinler hükümet etmeği, döğüşmeyi, ticaret etmeği, esir etmeği istemediklerinden kötülüğe karşı eyilik etmek yolunu tuttuklarından yalnız esir, kötülüğe karşı kötülük edemez insanlar arasında tatbik olunabilmiş ve tatbik olunabildikçe esir edenler için korkunç olmuştur. Esir olmayan adamlar bu menfi dinlere akıl erdiremezler. Bunun için Tolstoy'un ortaya koyduğu felsefeyi de adam kendi üzerinde tatbik edemez. Çokları bunu görüp Tolstoy'un işe yaramaz şeyler söylemiş olduğunu ileri sürmek istiyorlar. Tolstoy'un dini tatbik olunmaz ama onu okumak, onun bakımından işe bakmakla adamın gözü önünden yeni perdeler düşer ve varlık, adama

başka boyalara boyanmış görünür.

Tolstoy 70 yaşında iken yazdığı beş on satırlık bir makalede İsa'dan aldığı sözlerle kendi dinini şöyle hulâsa edip topluyor: "Size yapıldığını istediğiniz şeyleri başkalarına yapınız. Eğer başaramaz iseniz hiç olmazsa size yapıldığını istemediğiniz şeyleri başkalarına yapmayınız."

İlk bakışta çok kısa ve olacak gibi görünen bu sözleri kendi yaşayışına geçirmeğe çalışta bak nasıl çetindir ve yaşayışı nasıl kökünden değiştirir. Bu sözleri bizim evin yaşayışına geçirmek için neler yapılması gerektiğini, şöyle serinkanlılıkla, uzaktan bir düşün. Tamam yerleşmiş bir ahlâkı ve aşağılığı, yukarılığı, yıllardan kalmış türeleri kökünden yıkıp değiştirmek ister: Sonra bir de Tolstoy'un bu kısa sözlerini bütün yer yüzünün hayatına geçirmeğe çalış, bak gör ne kargaşalık oluyor. Ne hükûmetler kalır ne ordular, ne bugünkü yaşayış, ne de bugünkü aile! Çünkü filan devlet falan devlete balta olacağı gün düşünecek ki "bunu bana yaptıklarını istemem, öyle ise ben de başkalarına yapmamalıyım!" ve vazgeçecek!

Bu düşünce, adama, bugünkü yaşayışın, insan anlayışına göre, nasıl haksız bir yoldan gittiğini gösterir. Bugünkü bütün insanlık, bütün kanunlar ve hükûmetler "kendine yapıldığını istemediğin şeyleri başkasına yapmak" temeli üzerine kurulmuştur. Bunları Tolstoy'u okuyunca, adam, çok açık olarak anlar.

Bu gibi menfi dinlere inananlar yeryüzündeki döğüşmeleri, kötülükleri, kanları, hiyanetleri ve göz yaşlarını, iç ağrılarını, insanlar arasında sürüp giden bu haksızlıklarda buluyor ve bunları insanların alışkanlıklarından kaldırıp insanları rahatlandırmak istiyorlar.

Buna karşı "muktedir ve güçlü ol, elinden geleni yap" diyen müsbet dinlere inananlar diyorlar ki: "Eğer bunlar kötülük ise insan bunları tabiatın dışında bir yerden bulup getirmedi ya; bu yaşayışı insana veren tabiattır ve bunda hiç bir kötülük yoktur. Çalış kimse seni incidemese. Kim kuvvetli, bileği sağlam ise hak onundur" diyorlar ve yürüyorlar ve yer yüzünde de bu sistem inanışlar söküyor.

Ancak buna inananlar da "Hak kuvvetindir" sözünü birbirine açıkça söyleyemiyor ve sorulunca "Hak kuvvetin değildir" diyorlar. Hak kuvvetin olmadığına göre kanunlar yapmağa çalışıyorlar. Bu kanunları yapıp, bir yandan hak kuvvetin olduğuna inanmak iken işin bu yanını görmemezlikten gelip "kuvvetli haklı demek değildir" denilmesinden anlaşıyor ki insanlarda, yaptıklarını hak görmeyen gizli bir düşünce ve onun gizli işkencesi ve gönül üzüntüsü vardır.

İnsanlar şuurlu yani duyarak ve bilerek yahut şuur altında yani duymayarak ve bilmeyerek çektikleri bu işkence ve üzüntüleri – ki Tolstoy ve onun gibi inananlara hak verdirir – susturmak ve uyutmak için rakı, tütün içiyorlar. Bunlar bugünkü yaşayıştaki vicdan tenkidini öldürmek içindir. İşte "plezir visiyö" de Tolstoy'un tezi budur.

“Ressüreaksiyon”a gelince bunda Tolstoy, insanlara: “İnsan tarafından adâlet yapılamaz, adâlet yapacağız deye bir sürü kötülükler yapmayınız. Bundan vaz geçiniz ve hükûmet etmekten vaz geçiniz” deye bir tez ileri sürüyor ki kendi felsefesinin esaslarından biridir.

Bu kitapları insan bu anlattığım tezler üzerine her okudukça yeni bir görüşle bakmağa başlar.

Ahmet bey, bu sözler biraz fazlaca uzadı. Başka şeyleri de yazmak isterim. Yalnız bu mektupta yazdıklarımı iyi oku, çünkü din felsefesinde çok ehemmiyeti olan ve çok kimseler tarafından anlaşılmamış bir bahistir; ileride işine yarar.

Yazmak istediğim şeylerden biri Çelen’in askerliğidir. Bu mektubu sen aldığın zaman belki Çelen askere gitmiş olacaktır. Giderken ona bizim evimizin çocuğu imiş gibi çamaşır vermeli, eline de elli lira gibi topluca bir para vermeli. Askerde de kendisini parasız bırakmayacağımızı söylemeli. Çelen fennî kıtalardan birine girmek istiyordu. Bunu buradan temin edebilirim ama nereye verirler ise girsin bana adresini bildirsin, çalışacağım. Bunu kendisine anlatırsın. Ben de ayrıca mektup yazıyorum.

Bizim kaptan artık bu kadar da hırt değildir ya! Elbette mülâzım kaptan şapkası ile bir resmini yollar. Ben kendisini peşin tebrik ettim ama gene bir daha kutlarız.

Bizim şoför Halil’i de işten çıkarmışlardır. Kendisine mümkün olan yardımı etmesini Faide hanımdan rica etmiştim, bilmem ne oldu. Ben kendisine mektup yazamadım.

Başka: Selâmlar. Herkese selâmlar ederim. Sizleri çok özledim Ahmet bey: Çok çok yanaklarından öperim oğlusu.

M. Şevket

IV

OĞLU AHMET Ş. ESENDAL’A

Kabul, 27. X. 1938

Oğulcuğum,

Atatürk’ün rahatsızlıkları dolayısıyla, bu yıl cumhuriyet bayramını uzun tutmayarak kısa kesmek doğru olacağını Ankara bize yazdı. Biz bunu daha önceden kestirerek işi kısa tutmuştuk. Yarın elçilere bir kabul resmi. Gelip beni kutlulayacaklar. Birer şampanya. Bitti. Ramazan olduğu için Afganlıları gündüz çağıramadık. Gece saat dokuz buçukta gelecekler. Çay, kahve, biraz pasta, yemiş vereceğiz. Biraz oturur giderler. Oldu bitti.

Afganlıların bir âdetleri var: Teravih namazlarını hatimle kılıyorlar. Düşün yirmi rekât namaz, her rekâtında imam *Kur’an*’dan bir kaç sayfa

okuyor. Otuz gecede *Kur'an* bir kaç kere bitiriliyor. Hele büyükler bunu yapmağa borçlu. Bunun için erken çağırıyoruz.

Atatürk'ün rahatsızlıkları sanma ki yalnız bizlere dokundu, bütün Şarkta acı izler bıraktı. Afgan ileri gelenleri, buradaki Mısır ve İran elçilikleri kâtipleri radyo başında beklettiler. Afgan sarayı kadınları adaklar adanmışlar, yoksullara sadaka dağıtmışlardır. Hint Müslümanları camilerde toplanıp sağlığına duâlar etmişlerdir.

Atatürk, yetiştiği memleket sınırları dışına çıkmış olanlardandır. Dost düşman herkes onun hastalığını ağırlık duyarak sormuştur. Hele bu Şark onu kaybetmek tehlikesi, korkusu ile titredi. Atatürk insanlığın yetiştirdiği en büyük adamlardan biridir. Ben onu, bu yıllarda yetişen adamların hepsinin üstünde görüyorum. Bütün fırsatları kullanarak on beş yıl içinde bir milletin bahtını değiştirmiş ve yeryüzüne de rahatlık ve genişlik vermiştir. Lenin kendi ve yerine gelenler kendilerini, kendi milletlerini ve bütün yeryüzünü işkence içine sokmaktan başka bir şey yapamadılar. Musolini İtalya'yı imparatorluk yaptı, İspanya'yı kana boyadı. Bugün bile yeryüzüne bir rahatsızlıktır. Hitler de öyle. Bu işler Atatürk'ün eline geçseydi bambaşka olur, hem bu milletler kurtulur, hem bu gürültüler olmazdı.

Eğer memleketimiz Atatürk'ün bıraktığı izler üstünde yürüyecek olursa örnek bir ülke ve millet olacaktır. Temiz, sosyalist bir millet kuruluyor. Hiç gürültü de yok. Rusya'da bu kadar kan, telâş, terör, ölüm, sonu rahatsızlık ve zoruna işler. Bizde kapitalizm kaldırılıyor, bütün işler devletleştiriliyor, hiç ses yok. Geçen gece bizim radyoyu dinlerken baktım Ankara'daki müzik mektebi ve bu radyonun kanatları altında bir sürü adam çalarak, söyleyerek ekmeklerini kazanıyorlar. İstanbul tiyatrolarını, plak okuyan, kahvelerde çalanları toplarsan binlerce adamlar. Demiryollarında çalışanlar, denizyollarında çalışanlar, mağdenciler, dokuyucular, şeker fabrikalarında çalışanlar, askerler, memurlar, bankacılar, hekimler, yeni yetişmekte olan ekinciler, baytarlar, köylüler. İşte bugün Türkiye bunlar.

Bu gidişle yarın ülkemiz baştan başa bir işçi ülkesi olur. Memleketimizin bir eyiliği de, birliği bozup ayrılık çıkaracak adamların az olmasıdır.

Benim burada kısaca anlatmak istediğim, belki de anlatamadığım güzel durumu gençler anlayıp memleketimizi sevmeli, dedikodusuzca bu gidişin ilerlemesine çalışmalıdırlar. Bizim komşumuz olan küçük devletler, eğer gençlik çalışırsa, bizden çok geride kalırlar. Ben bilmiyorum ki bugün üniversitede okuyanlar "bizim üniversite her Balkan üniversitesinden üstün olacaktır" deye düşünüyor ve çalışıyorlar mı? Eğer bizim gençlikte "biz bilgice herkesten üstün olacağız" kafası varsa, Atatürk üniversiteye girmiş demektir. Biz kurtuluruz. Eğer gençler bunu göze aldıraramamış, eskimiş, filozoflaşmış ise bu üniversiteyi yakıp başkasını yapmalı. Yavaşlık, filozofluk gençliğe yakışmaz. Bu adamların içinde "kutlu od" olmalıdır. Bu ateşle gençlik boyundan büyük işlere de çekilmelidir. Üniversiteyi çalıştıracak, çalışan gençlerdir.

Oğulcuğum, senin odana soba kurulmasını kutlarım. Bu senin derslerinin yarısını kurtarır. Evimiz yeri bakımından ne ise, kötü ev de değildir ama, çalışacak yeri yoktur. Bu evi satamazsak, kiralık ev yapıp kendimize biraz genişçe bir yer alabilirsek.

Ben uzun kış geceleri çalışmağı severim. Sıcak oda, üstü aydınlık masa, eyi kalem, bol kâğıt! Eskiden kahve de içerdim şimdi içmiyorum. Çok içsem günde iki, üç kahve. Ben çalışırken çok cıgara yakarım ama çoğunu da hava içer. Yakar bırakırım kül olur, yeniden yakarım. Gündüz hava kapalı, ev yalnız olursa çalışırım. Hava açık olursa, gezmek isterim. Yalıdan hoşlanırım. Orada da evimiz elverişli sayılmaz. Ama ne yaparsın, insanın her istediğı de olmaz.

Bayram ne kadar kısa olsa gene iş olur, mektup yazmağı el değmez, deye bu mektubu bugünden yazdım. Bayramdan sonra pazar günü de Emine kadına yazarım. Eğer bu birkaç günde bizim izinden bir haber çıkarsa onu da Emine kadının mektubuna eklerim, belki buradan çıkacağım günü bile belli ederim. Eğer olmazsa gelecek hafta mektubumda bir haber yazabilmekliğim gerektir.

Oğulcuğum, gözlerinden öperim, sağlık haberini isterim. Annenin istediğı şeyleri getireceğim.

Esendal

V

OĞLU AHMET Ş. ESENDAL'A

Kabul, 14. XI. 1938

Oğulcuğum,

Başımız sağolsun. Kaybettiğimiz adam yeryüzünün büyük bir adamıdır. Böyle bir adam yetiştirebildiğı için Türk ulusu yaşamağı hak kazanmıştır. Bir adam asırlarla yaşamaz. İşlerini yapmış ve milletini yetiştirmiştir. Ondan sonra milletimiz olgunluğunu gösterecek ve ayrılıklara düşmeden yaşayacak ve ileri gidecektir. Ben şimdi eskisinden daha açık olarak görüyorum ki milletimize bu olgunluk gelmiştir. Atatürk'ten sonra milletimizin seçtiğı başkan Atatürk değildir, ancak herhangi bir başkan da değildir. Benim gözümde, bugün yeryüzünde olan cumhurbaşkanları içinde bir eşi bulunmaz değerli bir adamdır. Yıllarca, yokluklar içinde döğüşmüş, düşman karşısında başıbozuk bir orduyu düzgün bir ordu yapmış, Lozan'ı kazanmış, her dedikoduya dayanıp milleti yıllarca idare etmiş, ekonomik kuruluşun köklerini atmış bir insandır. Yeryüzünde ben onun gibi bir başkan tanımıyorum. Türk ulusu için ne büyüklüktür ki arka arkaya böyle iki adam bulup ortaya çıkarabiliyor.

Aramızda ufak tefek anlaşmazlıklar çıkabilir. Nasıl ki Atatürk sağ iken de çıkmış idi. Ben bu anlaşmazlıkların büyüüp bizi parçalayacak büyük kavgalar olacağını sanmıyorum. Anlaşacağız. Bütün milletler göreceklere ki Türk milleti olgun bir millettir.

Yabancı kurumların adamları da bizi karıştırıp, birbirimize düşürmeğe çalışacaklardır. Denemeleri boşuna gideceğini bugünden kestiririm. Bizler 1908'den beri çalışıyoruz. Çok günler gördük, çok dolaplara düştük. Bugünün adamlarını aldatmak kolay değildir. Atatürk'ün büyük kaybindan sonra bizi avutacak en hayırlı ve değerli iş, milletimizin olgunluğunu görmek olacaktır.

Oğulcuğum, perşembe günü saat 3.30 da radyodan Atatürk'ün öldüğünü duyduk. Bizim elçilik tasa ve göz yaşı ile doldu. Ağlamadık insan kalmadı. Yabancı elçiliklerde de iş çok ağırlıkla karşılandı. İş bütün Doğu bölgesinde bir derin yas ile karıştı. Hindistan'da Müslümanlar bir gün dükkanlarını kapadılar. Afganlılar da kendilerinden birini kaybetmiş göründü.

Cuma günü radyoda İsmet İnönü'nün cumhurbaşkanlığına gelişi herkese bir sevinç verdi, bir inan verdi. Yeni cumhurbaşkanımızın sözlerini dinledik. İnan ki koca saçlı sakallı adamlar, çocuklar gibi sevindiler. Benim İsmet İnönü'yü sevdiğimi bilirsin. Başkası olsa idi bu kadar sevinmezdim. İçimde bu adama bir inanç var. Göreceksin, bundan sonra memlekette ne kadar sevinecektir. Yıllardan beri korkusunu çektiğimiz sınavı vermekte olduğumuz günlerdeyiz. Bu sınavın eyi geçmekte olduğunu görüyoruz. Yıllar geçmiş, insanlar uyanmışlar. Bilsen bu bizim için ne değerlidir. Bunları düşündükçe sevindiğimi anlarsın. Yalnız dün Fransız radyosu Tefik Rüşti Aras ile Şükrü Kaya'nın yeni kabineye girmediklerini söylemiş. Bizim radyo da bura saati ile gece yarısından sonra 2'de verdiği haberlerde bunu söylemiş. Şimdi ne olursa eyidir, ancak bu çekilişin niçin olduğunu anlayamadık. Helbet bir aslı vardır. Saraçoğlu bizim bakan olmuş, Refik Saydam da dahiliyyeye geçmiş. Adliye'ye kim gelmiş bilmem. Bu gece, bu mektubu yazdıktan sonra gidip radyoyu dinleyeceğim.

Bizim radyo, buraya göre çok geç başlıyor ve geç sürüyor. Adami işten alıkoyuyor.

Mektup buraya gelince gidip radyoyu dinledim. On ikiye kadar da radyo başında kaldım. Adliye vekili bizim Hilmi olmuş. Tanırım. Eyi, sessiz bir adamdır. Bana sorarsan hepsi eyi olmuş. Bu yapılan işlerin hepsi eyidir. Türkler olduğundan çok yüksek olgunluk göstereceklerdir. Yeni hükûmetin asıl eyi işleri önümüzdeki hazirandan sonra başlayacaktır. Yeni Kamutay seçkileri yapılacak, işler yoluna girecektir. Ben kendi kendimi yoklayınca içimde bir rahatsızlık duymuyorum. Yeni idaremiz, bakalım elçilerini de değiştirecek mi? Bakalım işler nasıl gelişecek? Bugünden kestiriş doğru olmaz.

Bu hafta Emine'den bir mektup aldım. Anladım ki sen gene vizelere

dalmışsın; Emine mektubunda derslerin çok geldiğini, gözlerinin yorgun olduğunu yazıyor. Bu doğru ise hiç iyi bir şey değil. Sen işin bu yanını gözden kaçırmamalısın. Sınıfta çakarsa, çakar. Yalnız gözleri bozulmasın. Sık sık hekime göstermeli.

Söz yoktur ki hepiniz Atatürk'ün ölümüne ağladınız. Bu arada sanırım ki Kaptan da çok üzölmüştür. Bu şövalye, bu kabadayı, bu yiğit adamın başımızdan gidişi doğrusu acınacak, üzülecek bir iştir. Akıllı hesaplı adamlar yeryüzünde çoktur, ancak böyle yiğit adam bulmak çok güçtür. İçip kalkıp oynayan, keyiflenince türküsünü çağıran yiğit bir Urumeli beyi!

Türklerin tarihinde, benim bildiğim yalnız Topal Temir içer ve keyiflenince kalkar oynardı. Anadolu'dan döndükten sonra Semerkant'da oğluna düğün yaptı! Bir altın taht üstünde oturuyor, düğünü seyrediyordu. Bir aralık keyiflendi ve tahtından inip oynamaya başladı! Bütün beyleri başından altın, gümüş serptiler. Düşün! Başka bir adam oynasa ne kadar küçölür. Bunlar o adamlardır ki oynadıkça gene büyölürler, her yerde büyüktürler. Böylelerini yıllar binde bir yetiştirir. Kalıp, kıyafet, bakış, ruh hepsi birbirine uygun idi. Denilebilir ki en terbiyeli, en ince adamlardan biri olduğunu unutmamalı. Tam centilmen bir adam. Çokları onu tanımaz, korkunç bir kasap sanırlar. Bilmem hangi geminin suvarisi Sait Kaptan, bir İskenderiye seferinde yolculara anlatıyor: "Atatürk fişenkliğı çapraz takmış, mavzeri kucağına almış, 'çağırın İtalya elçisini' demiş ve elçi gelince: 'Gördün ya, demiş, işte benim!'"

Herif Atatürk'ü çete reisi sanıyor.

Yanaklarından öperim. Benim izin için Emine'ye yazdıklarımı oku.

Esendal

VI

OĞLU AHMET Ş. ESENDAL'A

Kabul, 25 Mart 1940

Oğulcuğum,

Yazdığın doğrudur; ben gittikçe Türkçeleşiyorum. Bu ister istemez oluyor. Kendi dilimle konuşmak bana hoş geliyor. Eskiden konuşmamız, yazmamızdan daha Türkçe idi. Yazarken yarı Arapça yarı Farsça yazıyorduk. Şimdi yazı dilimizin yanında konuşma dilimiz daha yabancı kaldı. Daha Türkçe yazıyor, daha karışık konuşuyoruz.

Geçende Falih Rifkı Atay'ın bir yazısını okudum, ne kadar hoşuma gitti. Yazıyor ki: "Ey yazarlar kafanıza geleni, kaleminizin ucuna geldiği gibi yazabilirsiniz. Size hiç kimse karışmaz. Ancak biliniz ki yarın sizi kimse okumayacak. Nasıl ki bugün Ahmet Haşım'i artık kimse okumuyor." Ah-

met Haşim'in bir şiirini de yazmış. Çok doğrudur. Yalnız Ahmet Haşim değil, bütün eski ve karışık yazarları artık okumuyorlar. Şaşılacak bir iştir ki: Hiç bir dilde olmayan bir değişiklik bizde oluyor. Bizde Halit Ziya gibi, Reşat Nuri gibi yazıcılar daha kendileri sağ iken yazıları dil bakımından eskimiş, kocalmış oluyorlar. Kendi elleri ile yazılarını yeniye çeviriyorlar.

Bunu kim yapıyor? Bir kişi değil, herkes yapıyor. Bir kolayını buldukça herkes Türkçe yazıyor. Karışık, uydurma bir dil kimsenin hoşuna gitmiyor. Bunların içinde Türkçe yazışı pek beğenmeyenler de var. Geleceğin dili daha Türkçedir. Gittikçe alışıyorlar.

Her sözün Türkçesi vardır ve olabilir ama, işletilmemiştir. "Emir etmek" sözünün Türkçesi "buyurmak"tır. "Emir" de "buyruk". "Emir" işlemiş, "buyruk" bırakılmış. "Buyruk" dersin anlamıyorlar mı? Anlıyorlar ama biraz yabancı gibi geliyor. Hele hükûmet dilinde, şimdilik, kullanmak hiç olmuyor. Yarın işlenecek, hükûmet diline de girecek.

Dilin değişmesi işinde herkes çalışıyor ama bunların çoğu bilerek değil. Bilmeyerek sürüklenip gidiyorlar. Bu işte eğer herkes bilerek çalışsa, "eskiye bağlı kalacağım" diye uğraşmasa dilimiz çok çabuk ileri gider ve işlenir. Benim bu yazımda da olabilir ki "eğer" gibi "her" gibi Farsça sözler, "ki" gibi "ve" gibi edatlar vardır, ancak ben kendimi biraz yorsam bunlarsız da yazarım. Şimdi hiç kendimi yormak istemediğim için bu birkaç söz kaçıyor. Bak yukarda "hiç" sözü de kaçtı.

Ben, dil işimizin gidişini beğendiğim gibi hükûmetimizin dış ve iç işlerde tutumunu da beğeniyorum. Bizim bugünkü gidişimizi anlamak için "eğri gemi, doğru sefer" diye atalardan kalan sözün ne demek olduğunu anlamak gerektir. Biz daha gemimizin omurgasını düzeltmiş değiliz ancak yolumuz çok doğrudur. Ben hiç bir geminin gidişini Türkiye'den daha iyi bulmuyorum. Yazık ki bunu görenlerimiz azdır. Sor bakalım sizin üniversite gençliği içinde "eğri gemi, doğru sefer" ne demek olduğunu anlayan var mı? Doğru gittiğimizi anlıyorlar mı? Yurdumuzu ve işlerimizi çok doğru tuttuğumuza inanıyorlar mı? Biz yarın omurgamızı düzeltince gene bu, bugünkü yolumuzdan yürüyeceğiz. Biz gücümüzün yettiği devletleri, ulusları yutmağa çalışacak değiliz. Biz onların üstüne kanat gereceğiz. Nasıl ki geriyoruz. Burada canımın istediklerini değil olan, yapılan şeyleri yazıyorum. Yalnız küçükler değil, bugünkü koca koca devletleri bile bizden umuyor, kurtuluşlarını bizden bekliyorlar. Avrupa'yı büyük görmeğe alışmış olanlar yapılan her budalalığı da büyük görmeğe çalışıyorlar. Hitler'in ve Rusların yaptıkları, yerine girmeyen bir vidaya çekiçle vurmak gibidir. Doğru yolda olduğumuzu gençlik görse ne iyi olur. Başka bir mektupta bunları gene yazarım.

Kendinin ve Emine'nin gözlerinize baktıracığını yazıyorsun. Çok doğru olur. Doktorun dediklerini bana da yaz, ne olduğunu bileyim. Ben inanırım ki biraz sonra Emine İngilizceyi söker. Biraz da pratik yapabilirse

koleje gidenlerle atbaşı beraber olur. Bu çalışması mektebe gidip yok yere üzüntülü günler geçirmesinden eyidir. Şişmanlıyor. Evet şişmanlıyor. Ne yapmalı bilmem. Sen profesör buna bir şey düşünürsün. Küfürden korkmazsan kendisine anlat!

Ben şimdilik zararsızım. Az yemek, az cıgara ile günleri geçiriyorum ve çalışıyorum. Yanaklarından öper mektubunu beklerim oğulcuğum.

Esendal

VII

OĞLU AHMET Ş. ESENDAL'A

Kabul, 12. V. 1940

Oğlusum,

Gerçek savaşlar, boğuşmalar artık başlamış bulunuyor. Alaman saldırısının ilk başladığı gün dediler ki: – Alamanlar Holanda ve Belçika'yı alıp buradan İngiltere'ye hava akınları yapacaklardır. Ben sanırım ki Majino istihkâmlarını bir yandan çevirip bir yandan da yarmağa çalışacaklar, Fransız ordusunu yok etmeğe uğraşacaklardır. Sanırım ki çok ordular getirmişlerdir. Bunlara güveneceklerdir. Fransız ordularını yarar çevirirlerse Avrupa karaları onların demektir. Tarihte görülen gelip gitmelerden biri olacaktır. Napolyon Bonapart gene İngilizlerle boğuşmak yolunda batıdan doğuya yürümüştü. Hitler doğudan batıya gitmiş olur. Bu iki adamın çıkışları birbirine çok benzer. Hitler'in ungunu: “Ya devlet başa ya kuzgun leşe!”dir. Elinde, dilinde, kafasında ne varsa ortaya dökcek, işi kazanmağa uğraşacak. Bu adamın bütün gücü bir yıldırım saldırısı yapmaktır. Bunun ordularını bir siper önünde durdurdukları gün Adolf Hitler Elbe adasını boylamış bir adamdır. Vaterlo'da Napolyon'un karşısına çıkan İngiliz canaralı Velington ahmakın biri idi ve o savaş onun bu şapşallığı yüzünden kazanılmıştır.

Napolyon İngilizlerin her savaşı kaybedip yalnız son savaşı kazanacaklarını söylemiştir. Bu uzun denemelerden söylenilmiş bir sözdür ve soğukkanlılığın, inat etmenin, katlanıp beklemenin bir söylenişidir.

Bir yandan da ben bu Alamanları 1914'deki Alamanlara çok benze-tiyorum. Bir fark ile ki bunlar savaşı dağıtmayıp bir yerde toplamak istiyorlar. İşin bitirim yeri Fransızların karşısıdır. Bu işi orada bitirmek istiyor gibi görünüyorlar. Beceremezlerse, savaşı dağıtsalar da işleri dumandır. İş kazanırlarsa bütün Avrupa ve Asya ve Afrika hapyı yutar. Kötü olur. Ama daha sonrası ne olur? Bilinmez. Napolyon da Avrupa'yı, Asya'yı, Mısır'ı ele geçirdi ama sonra ne oldu? Hiç.

Alamanlar büyükçe bir parti kazanırlarsa İtalyanlar da Akdeniz'de hırsızlama bir işe çıkarlar. Biz İngiliz ve Fransızların kazanmalarını candan istemeliyiz. En sonunda da kazanacaklardır! Ben Hitler'in zorbalığına bayığı kızıyorum. İkinci seferdir bu işleri görüyorum. Meraklı yıllarda doğmuşuz! Gözlerinden öperim; sınavların kolay gelsin; yazdığım kalemin ve güzelleşen yazın ile sağlık haberlerini beklerim oğulcuğum.

Esendal

VIII

KIZI EMİNE ESENDAL'A

Kâbil, 24. VI. 1940

Kızım canım,

Hindistan'dan döndüm, eyiyim. Gene Kâbul'un hep birbirine benzen günlerini yaşamağa başladım. Bilmiyorum ki, benim yazıcılığı olmasa, bütün bu yaşayış bana ne kadar ağır gelirdi! Bu elli, altmış yılı nasıl yaşar geçirirdim. Şimdi iç sıkıntıları ile geçecek bütün saatleri yazı örtüyor. Bu benim yazılarım eyi mi, kötü mü? Bizlerden sonra yaşayacak kadar değerleri var mı? Bilmiyorum. Yalnız yazıyorum. Ve şimdi sen yetişip büyüveli çok yazılarımı seni düşünerek: "Emine okur, bunu beğenir" deye yazıyorum. Doğrusu ülkemiz okuyucularını düşündüğüm yok. Yazdıklarım ülkemizin bugünkü düşüncelerine uygun düşüyor mu? Onu da bildiğim yok!

Bizde yazı insanı geçindirebilseydi ne eyi olurdu. Ben başka iş tutmaz, gece gündüz yazardım. Şimdi de gece gündüz yazıyorum ya ancak sana ve arkadaşlarını okutmak için. Bak yazılarımın çoğu gazatelerde bile basılmamıştır. Bu yazmak, yalnız sizlere okutmak düşüncesi ile yazmak beni ne kadar avutuyor. Bu olmasaydı benim çok günlerim büyük, çekilmez sıkıntılar içinde geçerdi.

Hatırında mı, sana kırmızı, kendime kahve rengi bir defter almıştım. Bugünlerde bu deftere ufak fıkralar, çocuk hikâyeleri yazmağa başladım. Şimdi bu mektubu bitirdikten sonra gene o deftere bir hikâyecik yazacağım. Bunlar belki istediğim kadar parlak yazılar olmayacak ama birer orijinallikleri olur.

Benim kızım, ben bilirim, İngilizceyi konuşup, yazıp işin içinden çıkacaksın. Ben hiç okumadan birkaç dil öğrendim. Yarım yurum ama bugün onlarla iş çeviriyorum. Sen de içinden çıkar, istediğin şeyi yaparsın. Bu ruh sende bizlerden daha çoktur. Yaşın daha ufaktır. İleride yeni bir şeyler bulmuş bir insan olacaksın. Eğer seni aile, çoluk çocuk bunaltmaz ise! Hele bakalım!

Hakkı Kentli yakında gidecektir. Onda mektubun olacak. Gözlerinden, yanaklarından öperim canım kızım.

Esendal

IX

HÜSEYİN TUĞRUL ESENDAL'A

Istanbul, 28 Kasım 1948

Benim canım şekerim, elmas oğlum,

Senin okuman için, bu yazılar, hiç olmazsa on yıl bekleyecek, ama ne zararı var. Bu on yıl tez geçer.

Bir gün annen, dolabını karıştırırken, saklanmış eski kâğıtlar arasında bu yazım da eline geçer. Sana gösterir: – “Büyük babanın sana bir mektubu. Sen yirmi günlük iken yazmıştı. Büyüyünce veririm saklarsın.” der. Sen alır, bakar, biraz okur sonra gene annene verirsin. Aradan daha beş yıl geçince, bir gün sen hatırlar, annenden istersin. O da arar, bulur sana verir. Eğer bana çekersen, bu yazımı bir defterin arasında yahut bir çanta içinde saklarsın. Ben soyumuzdanların resimlerini, el yazılarını saklamaktan hoşlanırım. Bunun ne faydası vardır, bilmiyorum. Senin, dedenin dedesi olan Ahmet Necip Fâtin beyin bir resmini buldum, saklarım. Onun babası Süleyman Naili Efendinin, onun da babası olan Nişastacızâde Hüseyin beyin resimleri yok. Daha büyük babalarımızı da bilmiyoruz. Yazık ki bu büyük babalarımızın nasıl adamlar olduklarını, nasıl yaşadıklarını pek az biliyoruz. Sanırım ki insan geçmişleri tanımakla kendini daha iyi tanıyor.

Bakalım büyüyünce sen beni hatırlayacak mısın? Ben sana geçmişlerimiz için bildiklerimi yazıp bırakacağım. Yıllar elverişli olur da bu yazılar eline geçerse kendini daha iyi tanıyacağını umarım.

Sen doğarken Ankara'da idim. Daha bir günlük iken senin birkaç resmini çektim. Sen birkaç günlük iken iş çıktı, İstanbul'daki evimize geldim. Sen şimdi babaannen, anan babanla amcanın karısı Asuman yengenle Ankara'dasın. Ben halan, halanın kocası Sami eniştenle İstanbul'dayım. Amcan yıllık iznini almış, birkaç güne kadar Ankara'ya, seni görmeğe gidecek. Amcan şimdi İstanbul adındaki gemi ile Marsilya'ya çalışıyor. Baban da Fakülte'de asistan, belki bir aya kadar ihtisas imtihanı verecek.

Babanın annesinin annesi İstanbul'dadır. Senin doğumuna çok sevindi, kutladı.

Birkaç gün sonra ben de gelip seni göreceğim, benim can oğlum.

M. Ş. Esendal